

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.

Előfizetési ár: egész évre 20 korona, fél-
évre 10 korona. Egyes szám ára 50 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium.
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Nagy egyházak.

Nagy egyházak alatt a nagynépességű egyházközségeket kell érteni, melyeknél különben az egyházi feladatok végzésében, a vallásosság ápolásában, a tiszta erkölcsök óvásában, az Isten igéjének gyümölcsözővé tételében, sőt az anyagi áldozatkészségben is igen sokszor nagyobb akárhány parányi gyülekezet.

E nagy egyházak jövődjével nagyon sokat kellene foglalkozni tudománynak és törvényalkotásnak egyaránt, hogy így a valóságos élet az elmélet és jogszabály helyes útmutatása alapján jó nyomokon indulhasson el. Mert atekintelben azt hiszem, senkinek sem lehet kétsége, hogy a mostani, különböző jelenségek mellett ugyan, de általában mindenféle kóros állapotnak fennmaradhatása a legnagyobb szerencsétlenség, mert magyar református egyházunk legbecsesebb gócpontjainak alászállása volna.

Aligha van olyan népesebb egyházközségünk, melyben az egyházi élet ellanyhulása, a hívek egy részének gondozatlanul maradása, az egyházi vezetés tervszerűtlensége miatt folytonos ne volna a panasz. Még jó, ha ezekhez a bajokhoz a lelkészeknek a presbiteriummal, vagy annak egy részével, sőt egymással való örökös torzsalkodása nem járul.

Természetesen minden bajért, minden foglalkozásért a lekipásztorokat teszik felelőssé, vagy legfeljebb odáig jutunk, hogy még a presbiteriumot is emlegetjük, mint a kóros állapot előidézőjét vagy fenntartóját. Holott, aki objektív ítéletet tud alkotni a nagy egyházak állapotáról, belátja, hogy a kétségkívül meglevő sok nagy veszedelemért nem lehet az embereket kárhóztatni s ebben az egy esetben nem igaz, a más-ként helyes tétel, hogy: nem intézmények kellenek, hanem jó emberek. A nagy egyházak meglevő bajait orvosolni a mostani állapotok közt

semmiféle jó ember nem tudja, itt intézményes orvoslásra van szükség.

Különösen nem lehet kárhóztatni a lelkipásztorokat. Egy ilyen nagy egyházban működő lelkészek a munkáját nem lehet összehasonlítani a kis gyülekezetbeli lelkészével. Ha csak a templomi szolgálatot nézzük is: természetes, hogy a nagy egyház nagyobb igényű hallgatósága számára más móddal kell a prédikáláshoz is előkészülni. Aztán a stólas szolgálatok száma is lenyűgözően nagy s bizonyára méltán megbotránkoznék mindenki, ha a nagy egyház lelkésze csak olyan stólas szolgálat személyes végzésére vállalkoznék, amelyért sokat fizetnek, viszont józanul senki sem veheti rossz néven, ha nem hárítja el magától az olyan munkát, melynek megkapja tisztas jutalmát.

A nagy egyház lelkészeinek a templomi szolgálat, meg a keresztelezés, esketés, temetés végzése és ezekhez megfelelő előkészítés annyi munkát ad, aminél többet egy körülbelül ugyanolyan tanultságú s ugyanolyan javadalmú ember nem szokott végezni, sőt — és ez a fontosabb — aminél többet a legtöbb ember csak egészsége rovására végezhet. Pedig ehez a munkához hozzájön még szükségképeni többletnek az egyházi adminisztráció vezetése, meg az iskolai ügyre felügyelet, ami megint mindegyik ad bőséggel munkát. Hiszen olyan helyen, ahol negyven-ötven, vagy még több tanító tanít az egyházközség iskoláiban, szinte egy tanfelügyelőség munkáját végzi az iskolaszéki elnök. Aztán azt se felejtjük el, — hiszen kenyérrel is él az ember —, hogy a nagyobb egyházak lelkészeinek rendszerint nehezebb a megélhetése, mint a falun olcsóbb életkörülmények közt működőknek s nem lehet csodálni, ha a megélhetés esetleg némely, állásukkal összeférő, de idejük egy részét mégis lekötő s munkaerejüket csökkentő mellékfoglalkozások elvállalására in-

dítja őket. Azután meg a közéleti kérdésekkel, politikai, társadalmi küzdelmekkel a nagy egyház lelkészének természetesen több alkalma, sőt több *kötelessége* foglalkozni. A kis falu papja ha nagyon politizáló természetű is, öt évenként ha kiadja a mérgét, a képviselőválasztások alkalmával; míg a nagy városban élőknek mondhatni naponta nyílik alkalma ilyen kérdésekkel foglalkozni. A falun a szociális összeütközések legfeljebb évente egyszer, aratósztrájk alakjában jelentkeznek, míg a nagyvárosi papnak naponta készen kell állani a szociálisták kérdéseivel foglalkozásra. S amennyire nem helyeslem, ha a pap tulságosan elmerül a politikai és társadalmi mozgalmakban s ezekkel együttjáró viszálykodásokban: épen úgy hibának ítélem, ha ezektől légmentesen elzárkózni akar s híveinek ezek tekintetében útmutatást adni bátorsága nincs. Amde az is természetes, hogy itt is felettebb könnyű és emberi a helyes mértéket meg *nem* tartani.

Szóval a nagyobb egyházak lelkészeinek szabályszerint van annyi, közvetlen és közvetett lelkészi munkájuk, hogy nem érnek rá pihenni akkor sem, ha a mai világban hova inkább nagyobb jelentőségű munkát, a cura pastoralist nem végzik is. Ez pedig nem olyan munka, amit káplánnal végeztetni lehessen. Még inkább lehetne a presbíterek bevonásával. De hát jól tudjuk, hogy a presbíteriumok megalkotásánál épen a nagy egyházakban a világi állás iránti tisztességadás, a különböző foglalkozási ágak megfelelő részesedése, a politikai pártállás mineműsége s más eféle szempont irányadó s legkisebb mértékben az egyházi buzgóság. Az egyháziasság nem is lehet kvalifikáció, mert azt, hogy ez kiben milyen mértékben van meg, a nagy egyházak mostani szervezete mellett a választóknak nem is áll módjában megállapítani. Elég minimális követelmény volna például megkívánnom a presbíter-jelöltől annyit, hogy az Isten házáat látogassa s a szentvacsorával éljen. De ha soha nem látom is templomban, nem tehetem-e fel róla, hogy mindig *más* templomban van, mint én?

Az ilyen módon alakított presbíteriumok tagjaira a lelki gondozás munkáját rábízni nem lehet s nem azért, mintha esetleg nem volna köztük arra alkalmas, hanem azért, mert nincs mód sem kiválasztani, sem begyakorolni az arra alkalmasokat s mert a presbíterium nagy számú tömege különben sem alkalmas arra, hogy benne és vele komoly lelki kérdésekről elmélkedni lehessen.

A mai szervezés mellett a bajokat orvosolni nem lehet, pedig orvosolni kell. Jam proximus ardet Ucalegon.

K. B.

Tárca

Tompa jászói hagyatéka.

Május 21-én szakadt föl a hét fekete pecsét Tompa irod. hagyatékáról, a híres „fekete könyv”-ről, amelyet ez előtt 50 évvel helyezett el a premontrei-kanonokrend jászóvári konventjében megőrzés végett. A felbontás ünnepi aktusára megjelentek a Tud. Akadémia kiküldöttei: *Berzeviczy Albert*, elnök, *Heinrich Guszláv*, főtktár, *Beöthy Zsolt*, *Vargha Gyula* és *Herczeg Ferenc*. Beöthy ezenkívül a Kisfaludy-, Herczeg: a Petőfi Társaságot is képviselték. De ott volt körülöttük Abauj- és Gömörmegyék, különösen Kassa város színe-java, amellet a környék nagyszámú népe, akik között, mint egyik tudósító írja, jeilemző és fantasztikus hírek jártak szájról-szájra. Voltak, akik azt rebesgették, hogy a fehér papok most avatnak szentté egy kálvinista lelkészt, mások meg, hogy valami litokzatos könyvet fognak felbontani, melyben nagyfontosságú politikai följegyzések, sőt a mai világháborúra tett csodás jóvendölések találtak. Annyi bizonyos, hogy az ünnepély fényét nagyban emelte az a mélységes symbolum, melyet a vendéglátó premontrei rend s az egykori szegény kálvinista pap meleg, benső kézfogása kölcsönzött neki. Egy forró üzenet a multból a mai zord időknek, hogy fajiságunk szellem-erkölcsi erőit, — felekezeti határokon is túl — lehetőleg ápolni és egyesíteni törekedjünk!

A díszülés a konvent ebédlőjében folyt le, hol Takács Menyhért, a rend prépost-prelátusa, Tompa ez alkalomra készült babérkoszorús arcképe előtt, hosszú, lelkes beszéd keretében ismertette a hagyaték elhelyezésének történetét, sok olyan fontos részletet sorolván fel, amelyről csak ma szerzett bővebb tudomást az irodalom. Most láttuk, hogy a különben egészen ártatlan dolog mennyi izgalmába került a szegény, beteg költőnek, mennyire fokozta testi-lelki kínjait, amelyek úgyis kálváriává avatták boldogtalan elete utolsó, borús éveit. Ész szerint Tompa 1868 máj. 14-én küldte be Hanváról azt a hét pecsétet, könyvalakú csomagot, melynek borítékára rövid, egyetlen sorokkal a következőket írta sajátkezűleg: *A jászóvári káptalan szent alyáihoz, őrzés végett. 50 év múlva felbontandó, Pestre küldendő kinyomatás végett. Jövedelme a Magyar Tudományos Akademiáé. Tompa. május 15. — 1868.*

A letétet a konvent nevében Fedák Pál, akkori főjegyző, (világi ember) vette át, készséggel igérvén

annak megőrzését, legfeljebb azt kérve a költőtől, hogy kissé pontosabban jelölje meg, hogy annakidején majd ki bontsa fel a csomagot, mert 50 év nagy idő, s akkor talán a mai tagok közül már senki sem lesz életben. Tompa a felhívásra postafordultával válaszol, hogy a fölbontás jogát kizárólag a konventre bizza, s megengedi, hogy ám nyissák fel rögtön s lassák meg, hogy „a könyvben Isten, religio, rend, erkölcsiség ellen egy betű sincsen, — csupán az emberek gyarlóságairól szól. Ennyi az egész.“ De hogy a könyv sorsa már ekkor, mennyire kezdte izgatni lázas kedélyét, mutatja az a körülmény, hogy Fedák megnyugtató válaszát be sem várva, egy újabb levélben siet biztosítani a rendet a „tartalom ártatlanságáról“ mert ő — úgymond „kresztyén, erkölcsös és becsületes ember volt, s az is marad holtáig.“ Semmiféle titkos dolog rejtegetése nem lehet szándékában. Ezzel talán végképp rendbe is jött volna minden, ha a „Hon“ c. lap május 27-iki számában, valami indiscretio révén értesülvén, hirt nem ad a dologról, s ezzel a beteg költő lelki nyugalma fenekestől fel nem kavarja. Tompa ugyanis, képzelgő remületében azt híven, hogy letétjét a konvent már fölbontotta, vagy esetleg maga a hatóság készül azt fölbontani, így újra kezdődik a Kassán átélt szenvedés, május 30-iki kelettel egy végletesen exaltált levelet intéz Fedákhoz, hogy „az élő Istenért, — az urak engem megölnek, publikusra hozván a dolgot, mely nem arra való volt. Mivé tettek a világ előtt? Én az öngyilkosság martaléka leszek önök lelkére és feletére Isten előtt, ha e dolgon bármi módon segítve és fordítva nem lesz... Testi életem és lelkem üdve forog kockán“ stb. ... És valóban, mielőtt a konvent még fölocsudhatott volna első döbbenetéből, már másnap (május 31.) egy *Nyilatkozatot* küld Jászóra, melyben (— „mint a vízben haló, ki a szalmaszálhoz is kapkod“ —) úgy tünteti fel a dolgot, mintha ő a letétet csak Orsováról, bizonyos Baur vagy Pauer nevű öreg orvostól kapta volna, aki nem tudván a járást ezen a vidéken, őt kérte meg, hogy „ezen roppant vagyonról szóló végrendeletét és az emberiség életének meghosszabbítására általa feltalált módot a jászói konventben helyezze el.“ Körülbelül június 6-áig tartott ez az izgatott levelezés Fedákkal, amikor végre sikerült megnyugodnia, hogy letétje jó helyen van, felbontva nincs, 50 évig nem is lesz, hogy rá az egész ügyből — soha semminemű kellemetlenség nem hárul.

Mindezt igen részletesen, Tompa emberi és papi egyéniségét is melegen jellemző szavak kíséretében mondotta el a rend preláta, aki után (mialatt a 4 tagú küldöttség a levéltárban járt, hogy a letétet áthozza). Berzeviczy Albert méltatta a megdicsőült jelentőségét és poézisét. Érinté azokat a valószínű okokat, amelyek Tompát e rendelkezés megtételére ösz-

tönözhettek, végül köszönetet mondva a nemes rendnek, hogy a költő hagyatékát félszázadon át gondozni hű és szíves volt... Ezalatt a küldöttség fehér ruhás sora is visszaérkezett a kis diófaláddal s a zöld asztalra teszi — elnökük elé. Takács átveszi a kiemelt csomagot, megállapítja sértetlenségét, fölolvassa a rajta levő irást, mire fölszakad a hét fekete pecsét s előtűnik a sokat emlegetett fakó könyv, melynek áttekintésére egy kis ideig fölfüggesztik az ünnepi ülést.

Mintegy fél órát időz a földszinti tanácsterembe vonult bizottság a vékony, lilaszürke, nyolcadrétalakú könyv áttekintésével, áhítattal és kíváncsisággal vegyest: vajjon mi lesz, minő lesz az irodalmi meglepetés? Legelőbb Beöthy és Vargha Gyula lapozzák át, de arcukon a csalódás árnya suhan át, mert a nagy érdeklődéssel várt hagyaték nem egyéb, mint anekdota-gyűjtemény Tompa életéből és kortársairól. Címe is, a — könyv benső lapján — így hangzik: „*Jegyzetek az emberekről, saját tapasztalatai után és az igazsághoz szigorúan ragaszkodva írta T. M. 1868.*“ A kötet nagyobb fele sem az ő saját keze írása. Egy része talán a Lévy tollából való, végső negyede pedig Béky Sámuel, kassai református esperesé, aki annakidején a Hanva melletti Kővécsen lelkészkedett s Tompának meghitt, kedves embere volt. — Vers nincs az egész könyvben, kivéve egy epithafiumot s egy rövid, gúnyos versikét. Mig irodalomtörténeti szempontból talán legfontosabb lapjai a T. kassai fogóságára vonatkozó adatok, több eredeti és érdekes részlettel. Egyebek közt, hogy megőrizte annak a besugónak a nevét, aki a „Gólyához“ c. költeményért a katonai hatóságnak feladta. (Fájdalom: a denunciáns magyar ember volt.) De vannak más rokon és kortörténeti vonatkozású jegyzetek is benne, pld. az eperjesi költői versenyről és Kerényiről; Szemere Miklós borházára írott verséről, Reményi Edéről, ki Hanván, a papi lakban Petőfi szobra javára hangversenyt adott, aztán a Vasárnapi Ujság szerkesztőségéről, Kazinczy Gáborról, Brassai Samuról, Vambéryről, Teleky Józsefről, Deák Ferencről és Egressy Gáborról stb. Sokszor fanyarul és csipősen, amint a költő örökös szenvedése az emberek gyarlóságait hol derüebb, hol komorabb színben látta.

Pedig a Tompa lelke alapjában tele volt hittel, az emberiség nagyságának és legszebb erényeinek őszinte, meleg kultuszával. Kedélye is soká tréfás és bohém természetű, mely ha fogyatkozásainkon mindig szívesen kacagott, kicsinyes vagy maró nem tudott és nem akart lenni miattuk soha... Csakhogy az élet napja hamar elborult fölötte: betegsége és a sorscsapások túlérzékennyé, majdnem búskomorra tették. Ez magyarázza meg, hogy amint mindinkább visszavonul magába és a szent természetbe, épp oly mértékben távolodik az emberektől. Vérző szívvel jár-kél közöttük, túlozva látja hibáikat és tévedései-

ket, sőt néha oly sötéten, mintha élete tudatos megromlására törekednének. És ha költészetében még küld egy-egy vigasztaló sugárt mentségükre, családi vagy meghitt köreiben annál élesebben fakad ki ellenük. Lelke tört tükrén végre torzképet mutatott minden!

E vizsomorkás majd sötét hangulatok terméke a jászói „fekete könyv” anekdota-gyűjteménye is, mely ha kiválóbb irodalmi nyereségnek nem mondható, tárgy s hangulati elemeinél fogva mégis figyelemreméltó, s a Tompa-irodalom gazdagodását jelenti.

Pap Károly.

Közélet

A békési örömnapok.

Főtiszteletű püspök urunk a legközelebbi évek alatt a békésbányai egyházak meglátogatását s azzal kapcsolatos megvizsgálását tűzte ki céljául. Ebből kiindulva kereste föl az egyházmegye egyik legnépesebb, legtekintélyesebb egyházát, a békésit, hol örömtől repeső szívvel várták őt a hívek. Június 14-én történt az indulás. A kísérethez Kiss Ferenc egyházkerületi főjegyző, dr. Ferenczy Gyula egyházkerületi tanácsbíró és Rózsa Sándor pénztárnok volt kirendelve. Őszintén lehetett sajnálni, aminek a békésiek kifejezést is adtak, hogy Kiss Ferenc egészségi állapota miatt kénytelen volt itthon maradni. Még gyengélkedve is útnak indult volna, de orvosai nyomatékosan eltiltották az útrakeléstől. A közlekedési nehéz állapotok hozták magukkal, hogy vonat-csatlakozás hiányában Nagyváradon félbe kellett szakítani másnap reggelig az utazást. A nagyváradi kiszállás alkalmat adott Sulyok István esperesnek és kedves családjának, hogy estve vendégeikül fogadja az utazókat, s rajtuk kívül a közélet néhány vezető férfiát és a tanítóképző intézet képesítő vizsgáján működő kormányképviselővel együtt. Jun. 15-én délben történt a megérkezés Csabára, a magyar haza legnépesebb nagyközségébe, mely most alakul vissza rendezett tanácsú várossá. A vasúti állomáson Kiss László főszolgabíró fogadta tartalmas üdvözlő beszéddel püspök urunkat; megjelentek az ifjú békéscsabai egyház presbiterei és több kitünősége Békéscsabának. Az üdvözlő beszédre püspökünk meleg szavakban válaszolt, s köszönte meg az őszinte ragaszkodás megnyilatkozását. Kocsikban elhelyezkedve vonultak be aztán Békéscsabára, hol a Fiume elnevezésű vendéglőben megebedelven, hosszú kocsisorban indult el a menet Békés felé.

A békési határnál kellemes meglepetés várt az érkezőkre: egész hosszú kocsisorban vártak a jó

békésiek püspökjükre az országút mentén. De ott dobogtak a békési ifjú legények türelmetlen paripái is. Mintegy negyven fiatal legény, kisujtásozott piros mellényben, lobogó ujjú magyaros inggel, nemzeti színű szalaggal s lengő árvalányhajjal díszített pörge kalapban állott a menet élére, melynek elindulása előtt a megye járási főszolgabírája, községi előljáró-ferfiaktól körülvéve üdvözölte az érkező püspököt. Amint az üdvözlőre püspök urunk válasza elhangzott, ügyes rendezés mellett indult a nagy tömegű közönség hömpölyögve az országúton. Gyermekes, nők, ifjú legények és agg férfiak, a szomszédos sűrűn álló tanyák lakói sok százan özönlöttek az út mentére s kiáltottak riadozó éljént az érkező püspöknek. Az idő igen kellemes volt. Az utazók kedélyhangulatát fokozatosan emelte az a körülmény, hogy a Debreczentről Békésig, a vasúti pálya mentén jobbról-balról a Békés felé történt érkezés menetében fokozatosan szebbnél-szebb őszi és tavaszi vetésekben gyönyörködhetett s tapasztalhatta, hogy a késői fagynak alig látszik valami, számításba sem vehető nyoma.

Ilyen lélekemelő látványok közt történt a megérkezés a zászlóktól díszített városba, hol a városháza és a központi iskola (régén a gimnázium) emeltes épülete között püspökünk nevével díszített s „Isten hozott” felírású, meglepően izléses, díszes diadalkapu volt felállítva. Ez előtt igen hosszú vonalban, jobbról és balról iskolás fiúk és leányok állottak sorfalat az út mentén s kiáltották az utcát zsúfolásig megtöltő lakosokkal együtt a lelkes éljént püspökünk láttára. A diadalkapu alatt áthaladva 3 oldalról a városháza, a parochia, a templom és közp. iskola épületeitől határolt széles téren palástban várta az érkezőket dr. Márk Ferenc, az egyház idősebbik, de 70 éve ellenére is lélekben és testben ifjú, erélyes, energikus lelkipásztora; üdvözlő beszédében lelkesen köszöntötte püspök urunkat egyháza s az egész város közönsége nevében. A templom felőli oldalon nem sorfalat, hanem egész falankszot alkottak a díszmagyar ruhába öltözött békési leánykák, akiknek részéről néhány társától kísérve kedves kis leányka lépett a püspök elé s rebegett igen kedvesen üdvözlőt, átadva akkora fenségesen pompázó rózsacsokrot, melyet kis kacsói alig bírtak. Kellemesen hangzott a püspöki válasz az üdvözlőkre; örömkönny csillogott sok szemben, mikor a csokorátnyújtó leánykához édesdeden szólva, püspökünk őt homlokon csókolta. Legyen ez a püspöki atyai csók az áldás árasztója a kis leánykára és valamennyi leánytársaira.

(Folytatjuk.)

R—r.

Halottaink

Szondy György krasznahorváti lelkész április 25-én 36 évi szolgálat után, életének 64. évében elhunyt.

Püspök Rózsika révaranyosi tanítónő 26 éves korában hosszas szenvedés után folyó hó 11-én Debreczenben meghalt. Temetése őszinte részvét mellett 13-án ment végbe.

Különfélék

Új tanszék a debreczeni egyetemen. A vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére Öfelsége legmagasabb engedélyével a debreczeni egyetem református hittudományi karán a *keresztyn erkölcs-tan* számára új tanszék rendszeresített, melyre Öfelsége Csánki Benjámin, a vallástörténet és rokntudományai professzorát áthelyezéssel kinevezte. A Csánki áthelyezésével tehát megüresedett a vallástörténet tanszéke. Igen öröndetes, hogy a ker. erkölcs-tan ily intenzív művelése a közoktatásügyi kormányoknak az anyagi áldozatát is megérdemelte, de még öröndetesebb és nagyjelentőségűbb, hogy a vallástörténeti szakcsoporthoz új kikerekedése s teljesen a sajátos módszer szerint művelendő historiai tudományok körébe való bekapcsolódása a református hittudományi karon a további virágzó fejlődés hatalmas perspektíváját nyitja meg. A közbecsülésben álló érdemes professzornak pedig új munkakörében adjon Isten sok és gazdag sikert!

Reformációi emlékfüzetek. Az egyetemes konvent központi irodája ezúton kéri a lelkész urakat, hogy a Forgács-féle emlékfüzetek árát a füzetekkel együtt megküldött postatakarékpénztári befizetési lappon mielőbb beküldeni sziveskedjenek.

A szászvárosi Kuun-kollégium igazgatósága a kolozsvári felsőbb leánynevelő-intézet „Kenessey Béla-emlékalapjára” 3500 K-t gyűjtött és adományozott. A szebb jövőnek tudatos építése.

Új doktor. A debreczeni m. kir. tudományegyetem a filozófiai tudományból doktorrá avatta Bodnár Gábor nagyszántói lelkész társunkat. A szorgalmas, törekvő és tehetséges lelkész eme tudományos kitüntetéséhez őszinte szívből örömmel gratulálunk.

A „Református Sajtó” 4. számában a tartalmas közlemények élén püspökünk irányt jelölő és cselekvésre kötelező cikke vezet „A sajtó szerepe egyházi életünk megoldásában” címmel. Úgy erre a cikkre, mint általában a folyóíratra és mozgalomra ismételt felhívjuk olvasóink érdeklődő figyelmét. (Kiadóhivatal Bpest, IX., Ráday-utca 28.; előfizetési ára egész évre 2 K.)

A középiskolai tanárok június 22-én Budapesten országos kongresszust tartanak anyagi helyzetük javítása érdekében.

Nyílt levél a Szerkesztőséghez. Nincs szebb, mint midőn valaki nem óhajtja másban látni, tudni a maga keserűségét. E szépséget tünteti fel lapunk illusztris főszerkesztője, midőn a lap ügye körül az egyházkerületi közgyűlésen kelétkezett vitát — engedjék meg e kifejezés — dodonai módon ismertette, hangsúlyozza, hogy „nagyon sajnálnók, ha az incidens, mely az ügy szóvátételére alkalmul szolgált, Varga Lajosnál keserűséget hagyna fent.” Am az igazság keresésére ösztönző vágy szinte tele ethikai szépséggel azok számára, akik azt — probatum est — elnézni tudják. Ez sarkalt engemet, midőn elindultam azon az ösvényen, amelyen lapunk illusztris főszerkesztőjével szembetalákoztam. S az én vágyam édesége sokkal erősebb volt, semhogy amellet csak egy csöppnyi keserűséget is elhoztam volna magammal kerületi közgyűlésünkről. Isten lát s tud mindeneket. S ha én az igazság keresésében nem is vagyok egyéb amolyan Földnélküli Jánosnál, azért az igazság csak meg van és énnekem mindig édesen fog esni, valahányszor férfias nyíltságom tiszta acél pengéjével indulok keresésére. Pax nobiscum! Nagyrábén, 1918 június hó 10. F. Varga Lajos. (Egy pillanatig sem gondolt senki arra, hogy kitűnő munkatársunkat nem az igazság keresése indította akciójára. De épen mivel a maga álláspontját igazságosnak látta, szükségképpen azt kellett gondolnia, hogy az azzal ellenkező: a miénk — igazságtalan. S ha az igazság édes, annak hiánya keserű. Méltán fejezhetjük ki tehát azt a reményünket, hogy F. Varga Lajos úrnak az egyházkerületi közgyűlésen tisztázott viszony mérlegelése alapján be kellett látni, hogy nem történt igazságtalanság és így nincs oka arra, hogy keserűség maradjon irántunk a szívében, amit őszintén fájlalánk. K. B.)

A Nyugatot, a legmodernebb irodalmi irány folyóiratát nincs érkezésünk rendesen olvasni és így csak a napokban, kissé elkéssetten olvastuk június eleji számát, melyben Zoványi Jenő mondja el véleményét az egyházzól, a hittudományról, a tanítás szabadságáról és egyebekről. Bizarr fejtegetései a Nyugat rendes olvasó közönségénél bizonyára tetésszel találkoztak.

Követésre méltó példa. Szép jelét adta a Református sajtó-ügyek iránt való buzgóságának Bócsi Sándor debreczeni református egyházunk Kossuth-utcai templomában szolgálatot teljesítő egyházi azzal, hogy alig hangzott el a felhívó szózat, azonnal gyűjtő-ívet vett kezébe s hivatalos teendőinek elvégzése után, üres óráiban felkereste hitcsorcsait lakásaikon és fáradságot nem ösmerő ügybuzgóságával csakhamar 40 tagnál többet szerzett a nemes ügynek. Illesse hála és elismerés egyházunk azon hű tagjainak nevét, kik megértvén a kor intő szavát, szivesek voltak belépni a nemes ügy szolgálatát munkáló

egyesületbe. A gyűjtő egyházi bizonyára megtalálja fáradságának jutalmát a boldogító öntudatban. Alapító tagokul nyerte meg a következőket: Uray Sándor, Mai András, Pelgári József, Balogh István, Ferrai Ernő, Dr. Czákó Zsigmond, Tasnádi Kardes László, Papp András és Dr. Baesó Dezső egyházi ügyész, összesen kilencen 100—100 K-val. Rendes tagokul éventként négy koronával beléptek: Szikszai Istvánné, Wolff Jánosné, Fésüs Lajosné, özv. Vértési Lajosné, Vaden Sándor, Dr. Varga Imréné, Dr. Vásárhelyi Zoltán, Balogh Emma, Kentsek Kornélné, Kiss Sándor, Kerpely Vince, Dr. Ádor Dániel, Bilkei Kövesdi Imre, Márk Endre, Kósserű Lajos, Budaházi Zoltán, Simonffy Emil, Keszorús Ferenc, Dr. Vásáry István, Bűszörményi Pálné, özv. Bányai Istvánné, Nagy István, Ördög Lajos, özv. Munkácsi Lajosné, özv. Medgyaszai Sándorné, Vetési Béla, Nagy Ida, Kántor Berta, Böcsi Sándor egyházi, Erdélyi Sándor, Kalmár Ilonka, Dr. Körösi Kálmán, Klein Lajosné, özv. Balogh Istvánné, Birinyi Imre, összesen 35-en, akik közül a négy utolsó három évre fizette a rendes tagsági díjat, Kerpely Vince és Bilkei Kövesdi Imre urak pedig 10—10 K-t fizettek. A szerény, de buzgó egyházi 1084 K-t szolgáltatott be a Református Sajtóegyesület pénztárába. Vajha minden egyházban sokan követnék e szép példát

Lelkészválasztás. A biharzsadányi gyülekezet a presbiterium egyhangú meghívása alapján június 9-én közfelkiáltással Bay József nagyszalontai s.-lelkészt választotta meg lelképásztorául. A szerény, szorgalmas és tehetséges ifjú Archippust szívből üdvözzöljük s működésére és gyülekezetére a jó Isten áldását kérjük.

A felsőszabolesi egyházmegyében pótszavazást rendeltek el az esperesi szék betöltésére ifj. Görömbey Péter mándoki (23) és Kun Gyula berkeszi (21) lelkész között.

A sárospataki akadémiai igazgató a jövő iskolai évben dr. Buza László jogtanár, a theol. kar dékánja Marton János theol. tanár s a jogkari dékán dr. Gerőcz Kálmán jogtanár lesz.

Lelkészválasztás más egyházkerületekben. Az ózdi missziói egyház Komjáthy Aladár volt ózdi s.-lelkészt választotta meg lelképásztorául.

A debreczeni egyház elemi iskoláinak évvégi vizsgálatai folyó hó 15—22. tartaltak meg az öt templomban és három külvárosi tanteremben. Ezen a hét napon 70 osztályvizsgát felvettek a cenzorül működő lelképásztorok.

Dr. Trocsányi Béla kollégiumi orvos, nőgyógyász, szülész hazaérkezett s rendeléseit újból megkezdte. Lakik: Kossuth-u. 8. sz. Kölesönös Segélyező egylet háza I. emelet, bejárat Sas-utca felől. Bendel: vasárnap kivételével d. e. 1/2 9—10-ig, d. u. 1/2 3—4-ig

Pályázat.

A debreczeni református főiskola Kövesdy-féle férfikar pályázatára az ott szokásos feltételek mellett a) 300 K, b) 200 K, c) 100 K. díjazás f. évi október hó 31-ig hazafias vagy temelési szövegű eredeti férfikarok küldendők. Felvilágosítással szolgál

Mácsai Sándor,
a koll. kántus vezető tanára,
Debreczen, Péterfia-u. 42.

PÁLYÁZAT.

A nyírbátori református egyház pályázatot hirdet segédlelkészi állásra.

Fizetés: 1. Segédlelkészi fizetés 1000 korona. 2. Hitoktatói díj 710 korona. 3. Háborús segély 190 K. 4. Egy bútorozott szoba lakás, fűtéssel és takarítással. 5. Reggeli és ebéd a lelkésznel.

Kötelesség: heti 17 órán vallástanítás. A lelkészi teendőkben segédkezés. Ifjúsági egyesületek vezetése.

Ajánlatok a lelkészhez intézendők. Állás július 10-én elfoglalandó.

Nyírbátorban, 1918 június 12-én.

Szabó Antal,
lelkész.

PÁLYÁZAT.

A biharugrai református egyház pályázatot hirdet kántor-fitanitói állásra. Fizetése egyháztól: két-szobás lakás, kert és mellékhelyiségek. Tíz (1000 □-öles) kis hold szántóföld haszonélvezete, készpénz évi 796 korona évnegyedenként előre fizetve, továbbá egyszáz korona kántorságért és a temetési stóla.

A polg. községtől 56 korona faváltság címen és 30 korona ismétlő iskolások tanításáért; végül államtól fizetés kiegészítés a szolgálati évek szerint. A földek és kert ez évi haszna eddigi helyettét illeti.

Kötelességek: III—VI. fiúosztályok mindennapi és az ismétlő iskolások téli tanítása; templomban és temetéseken kántori szolgálat, kanonikus órákon és lelkész akadályoztatása esetén szószéki teendők végzése.

Pályázhatnak július hó 1-ig református férfi s orgonázni tudó tanítók. A választás augusztus hó 4-én lesz. Személyes megjelenés előny.

Pályázati okmányok: oklevél, keresztlevél, tiszti orvosi bizonyítvány, szolgálati bizonyítvány és esperesi elbocsátó. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. Pályázati okmányok a választás napjáig Biharugra református lelkészi hivatalhoz küldendők.

Tisztelettel

Rózsa Ferenc.

PÁLYÁZAT.

A hegyközszentmiklósi református egyház pályázatot hirdet a II-ik tanítói állásra.

Fizetése: 1. Modern új lakás, kerttel, 2. az egyház pénztárából 100, egyszáz korona évnegyedes részletekben előre fizetve, 3. az államtól nyerendő fizetékiegészítés (1100 K) és háborús segély. Mellékfoglalkozásként elnyerheti a postaügynökséget és helyettes anyakönyvvezetői állást s az ezekkel járó díjazást.

Kötelessége: 1. az első és második vegyes osztályok vezetése, illetve tanítása a tiszántúli egyházker. tanterv szerint, 2. kántor akadályoztatása esetén annak helyettesítése, 3. irodai segédkezés.

Pályázni szándékozó tanító és tanítónők pályázati kérvényüket július 18-ig a hegyközszentmiklósi református lelkészi hivatal címére küldjék.

Hegyközszentmiklós, 1918 június 12.

Sillye Gábor,
református lelkész.

PÁLYÁZAT.

A gyomai református egyház iskolaszéke pályázatot hirdet egyik leányiskolai rendes tanítói állásra. Jelen beosztás szerint első és második leányosztályok vezetése van ez állással egybekötve, azonban a beosztás felett az iskolaszék szabadon rendelkezik. Az állásra református tanítók, illetve tanítónők pályázhatnak. Az állás 1918 szeptember 1-én elfoglalandó. Pályázati határidő: 1918 július 7. Fizetése egész évre az egyház pénztárából évnegyedenkénti részletekben előre fizetve 1384 K 40 fillér. 3 szobából álló tisztes lakás és kert. A megválasztandó tanító, illetve tanítónő gyümölcsfiák megváltása címén fizet elődje javára 30 K-t s még kilenc éven keresztül villanyvilágítás bevezetés amortizációja címén évi 21 K-t. Pályázati kérvények a gyomai református egyház iskolaszékéhez küldendők.

Répás Pál,
református lelkész,
iskolaszéki elnök.

Pályázat a józsefházai református kántortanítóságra.

Javadalma egyháztól készpénz 153 K; 630 liter búza, 170 liter tengeri, 5 köblös föld szántás-vetése, e termények és szolgálmány 1918 január 1-től 5 évre szóló megegyezés alapján minden évben az azt megelőző öt évi hivatalos átlagár alapján megváltva és a készpénzzel együtt havi előleges részletekben fizetve; 11 köblös föld, 8 drb. marha és 4 drb. sertés legeltetési joga, melyeknek egész évi jövedelme rendszerint a tanévet befejező tanítóé, újonnan megválasztott tanító megélhetése és vetőmagja azonban a tanítói föld terményeiből biztosítatik; lakás, kert, stóla. Állam-

segély 1200 K-ig 837 K, mert a tanítói javadalomnak az 1913. évi XVI. t.-c. 24. §-a értelmében előírt újraértékelése már megtörtént. Községi gazdasági ismétlő iskolaért és faiskolakezelésért külön 150 K. Beruházás címén fizetnivaló nincs. — Kötelességei: az I—VI. osztályú vegyes népiskola tanítása, mindennemű kántori teendők végzése, a kanonikus órák teljesítése, énekkar szervezése és vezetése, a református ismétlősök énektanítása, s akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése. Pályázati határidő július 18., választás 21. Állás szeptember 1-én elfoglalandó. A pályázathoz katonai szolgálatot igazoló okmány is csatolandó. A megválasztott utazásra és költözködésre, ha nőtlen 25 K-t, ha nős 60 K-t kap. Józsefháza, 1918 május 26. (Szatmármegye, vasút Aranyosmeggyes és Sárköz.)

Iskolaszék.

A miskolczi református főgimnázium igazgatóságától.

PÁLYÁZAT.

A miskolczi református főgimnázium előjárósága pályázatot hirdet egy görög-latin, egy matematika-fizika, két magyar és egy tetszőleges tanszakú helyettes tanári állásra. Pályázhatnak legalább alapvizsgázott protestáns vallású tanárjelöltek. Az állások javadalmazása 2000 K fizetés és 400 K lakáspénz. A képesítést, katonai viszonylatot, családi állapotot feltüntető kérvényeket 1918 július 10-ig kell beküldeni a református egyháztanácsához címezve a főgimnáziumi igazgatósághoz.

Miskolcz, 1918 június 1.

Dr. Tüdös István s. k. Dr. gróf Haller József s. k.
egyháztan. I. elnök. igazg. tanácsi elnök.

Csorba György s. k.
gimn. igazgató.

PÁLYÁZAT.

A Tiszaroff-pusztagyendai községi iskolaszék a református tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalmazása: törvényszerű fizetés, 3 szobás lakás a mellékkeliségekkel és $\frac{1}{4}$ hold kert. Megválasztott tanító kötelessége az iskolaszék által reá bízott osztályok vezetése, ismétlő iskolások és a református vallásoktatás. Vasárnap és ünnepnapokon a református hívekkel istentiszteletet tart, amiért a tiszaroffi református egyháztól 200 (kétszáz) korona díjazásban részesül. Orgonázni tudók előnyben részesülnek. Pályázat határideje július 15. A megválasztott tanító állását 1918. évi szeptember hó 1-én köteles elfoglalni. Nők is pályázhatnak. Kérvények dr. Bodnár Sándor isk.-széki elnök címére Tiszaroff küldendők.

Pályázat tanítói állásra.

A hajdunánási református egyház pályázatot hirdet egy *nőtanítói* állásra.

Javadalom: egyháztól 1000 K törzsfizetés; 250 K, illetve 300 K lakáspénz; 20 K kertváltás. Törvényszerű fizetésekiegészítés állami hozzájárulás ki-
eszközlése mellett.

Kötelessége: az egyh. törvények szerint.

Pályázhatnak okleveles *tanítónők*.

Határidő: június 30. Az állás szept. 1-én foglal-
landó el.

Hajdunánás, 1918 június 10.

2

Kolozsvári Mihály,
református lelkész,
isksz. elnök.

PÁLYAZAT.

A hódmezővásárhelyi református főgimnázium igazgatótanácsa a nyugdíjazás folytán megüresedett egyik rendes tanári állásra pályázatot hirdet.

Pályázhatnak latin-német szakos, református vallású okleveles középiskolai tanárok.

Szükség esetén a tanszék latin-német, vagy magyar-német szakos legalább alapvizsgát tett református vallású helyettes tanárral is betöltetik.

A rendes tanár javadalma a fenntartó testület pénztárából évi 2400 korona törzsfizetés, amely az ezen intézetnél eltöltött szolgálati idő sorrendjében 2800 és 3200 koronára emelkedik, továbbá az államtól a felekezeti iskolák részére biztosított fizetésekiegészítés és ötvenként ötízben 200—200 K korpótlék. A lakáspénz a fizetésekiegészítéssel együtt megállapított törzsfizetés $\frac{1}{4}$ része. Családi pótlék a fenntartó egyház pénztárából gyermekenként 200 K, amelyet az állam kiegészít 400 koronára. A más középiskolánál eltöltött szolgálati évek a korpótlék szempontjából teljes egészükben beszámíthatnak. Ha helyettes tanár választatik, annak fizetése 2000 K lakáspénze 400 K és háborús segélye 600 koronáig biztosíthatik.

A megválasztott rendes tanár az országos tanári nyugdíjintézetnek rendes tagja lesz. A pályázók valóságukat, életkorukat, egészségi és családi állapotukat, végzett tanulmányaikat, képesítésüket, katonakötelezettségüket, esetleges eddigi szolgálatukat igazoló okmányokkal, nős tanárok meg esketési bizonyítvánnyal felszerelt és a nagytiszt. egyháztanácsához címzett kérvényüket f. évi július hó 15-ig aláírott-hoz nyújtják be.

Az állást 1918 szept. 1-én kell elfoglalni.

Hódmezővásárhely, 1918 június hó 2.

Pap Imre,
elnök-lelkész, a főgimn.
igazgató-tanács elnöke.

Megjelentek !!**Wolhyniában.**

Írta **Göde Lajos**, szekszárdi ref. lelkész.

Ára 6 korona 50 fillér.

Papi dolgozatok X. kötet.

Alkalmi egyházi beszédek.

Írta **Jánosi Zoltán.**

Ára kötve 10 korona.

Imádságok.

Bibliaolvasással egybekötött hétköznapi reggeli istentiszteletre. — Írta:

F. VARGA LAJOS.

I-ső kötet. — Ára füzve 8 korona, kötve 12 korona.

II-ik kötet. — Ára füzve 8 korona, kötve 12 korona.

Portóra egy-egy könyvre 50 fillér küldendő.

Kapható:

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

protestáns irod. könyvkiadóhivatalában
DEBRECZEN.

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötelékében jelenleg 1700 fogyasztási szövetkezet működik, amelyek összfor-
♦♦ galma 80.000.000 korona volt. ♦♦

Földművelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.